

**DƏYİŞƏN DÜNYA MÜSTƏVİSİNDƏ DƏYİŞMƏYƏN MİR CƏLAL
FENOMENİ YARADICILIĞINDA YAZIÇI, ALİM VƏ PEDAQOQ
ZİRVƏSİ**

Xankişi Məmmədov

Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universiteti
kankishimamedov_53@mail.ru

Riyad Rüstəmli

Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universiteti
riyadrustamli@yahoo.com

Açar sözlər:, Heydər Əliyev, Mir Cəlal Paşayev, təbiət, folklor, tərbiyə nümunələri

Məqalədə XX əsr milli ədəbi-bədii fikir tarixinin görkəmli nümayəndəsi, Azərbaycan elminin, eyni zamanda ədəbiyyatının həm inkişafında, həm də onun məzmunca zənginləşməsində təkrarsız və əvəzsiz xidmətləri olan istedadlı ədib, qüdrətli qələm sahibi, fədakar maarif xadimi, müdrik alim və ləyaqətli insan Mir Cəlal müəllim fenomeninin yaradıcılığında təbiət, folklor və tərbiyə örnəkləri tədqiq edilir. Qeyd edilir ki, dünyada elə insanlar var ki, onlar yüzə-yüz dəyişirlər, sabit qalırlar, öz nüfuzlarını, şəxsiyyətlərini, sabbalarını qoruyub saxlaya bilirlər. Sözü bütöv, sözünü dəyişməyən, sözünü danmayan, söz verib ona əməl edən, xeyirxahlıq üçün canından keçən, ömrünü xalqına, millətinə, dövlətinə həsr edən bu cür insanlar nadir, az-az dünyaya gələn, başqa sözlə fenomen insanlar adlanır. Məsələn, Heydər Əliyev fenomeni, İlham Əliyev fenomeni kimi. Ədəbi aləmdə bu ada layiq olanlar içərisində Mir Cəlal Paşayev fenomeni birincilərin birincisi sırasında qərarlaşıb. Qeyd olunur ki, Mir Cəlal müəllim ədəbiyyatımızda yeni mərhələdir, onun yaradıcılığının tədqiqi isə böyük əhəmiyyət daşıyır. Bu yazıda bu və digər məsələlər öz əksini tapmışdır.

**ВЕРШИНА ТВОРЧЕСТВА НЕИЗМЕННОГО ФЕНОМЕНА -
ПИСАТЕЛЯ, УЧЕНОГО И ПЕДАГОГА МИР ДЖАЛАЛА В
МЕНЯЮЩЕМСЯ МИРЕ**

**Ханкиши Мамедов
Рияд Рустамлы**

Ключевые слова: *Гейдар Алиев, Мир Джалал Пашаев, природа, фольклор, просветительские примеры*

В статье на примере природы, фольклора и образования рассматривается феномен Мир Джалала - выдающегося представителя истории отечественной литературно-художественной мысли XX века, талантливого и могучего писателя, самоотверженного педагога, мудрого ученого и достойного человека, имевшего уникальные и незаменимые заслуги в развитии азербайджанской науки и литературы, а также в обогащении ее содержания. Отмечается, что в мире есть люди, которые не меняют лица, остаются стабильными, умеют сохранять свою репутацию, личность и статус. Таких людей, которые держат слово, не изменяют своему слову, не отказываются от своего слова, обещают и выполняют его, жертвуют собой ради доброты, посвящают свою жизнь своему народу, нации и государству - это редкие люди, которые рождаются не всегда, другими словами - феноменальные люди. Например, феномен Гейдара Алиева, а также феномен Ильхама Алиева. Феномен Мир Джалала Пашаева относится к числу тех, кто заслужил это имя в литературном мире. Отмечается, что Мир Джалал - это новый этап в нашей литературе, и изучение его творчества имеет огромное значение. Эти и другие вопросы отражены в данной работе.

**THE PINNACLE OF THE WORK OF AN ENDURING PHENOMENON
- WRITER, SCHOLAR AND EDUCATOR MİR JALAL IN A
CHANGING WORLD**

**Khankishi Memmedov
Riyad Rustamli**

Keywords: *Heydar Aliyev, Mir Jalal Pashayev, nature, folklore, enlightening examples*

The paper examines the phenomenon of Mir Jalal, an outstanding representative of the history of national literary and artistic thought of the 20th

century, a talented and powerful writer, a selfless teacher, a wise scientist and a worthy person who had unique and irreplaceable merits in the development of Azerbaijani science and literature, as well as in the enrichment of its content, on the example of nature, folklore and education. It is noted that there are people in the world who do not change their faces, remain stable, know how to preserve their reputation, personality and status. Such people who keep their word, do not change their word, do not renege on their word, promise and fulfil their word, sacrifice themselves for goodness, dedicate their lives to their people, nation and state - these are rare people who are not born forever, in other words, phenomenal people. For example, the phenomenon of Heydar Aliyev, as well as the phenomenon of İlham Aliyev. Mir Jalal Pashayev's phenomenon is among those who have earned this name in the literary world. It is noted that Mir Jalal is a new stage in our literature and study of his works is of great importance. These and other issues are reflected in this paper.

Dünyada hər şey dəyişir: təbiət, cəmiyyət, vəziyyət, vəziyyət, nəzarət, keyfiyyət, kəmiyyət, səmimiyyət, millət, adət, siyasət, sürət, sifət, ləzzət, rüşvət, daha nələr, nələr... Bu dəyişkənlik müstəvisində insanlar da var. Bircə fərq ondadır ki, sadaladıqlarımızın hamısı yüzə-yüz dəyişsə də, insanlarda bu hal fərqlidir. Doğrudur, burada da dəyişkənlik çoxuna aiddir. Amma elə insanlar var ki, onlar yüzə-yüz dəyişmirlər, sabit qalırlar, öz nüfuzlarını, şəxsiyyətlərini, sabbalarını qoruyub saxlaya bilirlər. Belə insanları heç kim əqidələrindən dəyişdirə bilmək gücündə deyil. Sözü bütöv, sözünü dəyişməyən, sözünü danmayan, söz verib ona əməl edən, xeyirxahlıq üçün canından keçən, ömrünü xalqına, millətinə, dövlətinə həsr edən bu cür insanlar nadir, az-az dünyaya gələn, başqa sözlə, fenomen insanlar adlanır. Məsələn, Heydər Əliyev fenomeni, İlham Əliyev fenomeni. Ədəbi aləmdə bu ada layiq olanlar içərisində Mir Cəlal Paşayev fenomeni birincilərin birincisi sırasında qərarlaşıb, sanki o, əlçatmaz zirvədə bardaş qurub əbədi əyləşib. Müasir izahlı lüğətlərdə də "fenomen" izah edilə bilinməyən nadir hadisə, qeyri-adi insan, əvəzolunmaz şəxsiyyətkimi qeyd olunur. Sönməyən ulduza bənzəyən Mir Cəlal Paşayev fenomeni də Alahın Azərbaycana bəxş elədiyi qeyri-adi şəxsiyyət, əvəzolunmaz yazıçı, alim, pedaqoq, müəllimlər müəllimi olaraq milli düşüncə tariximizdə əbədiyaşar fenomen şəxsiyyətlərdən biridir.

Bənzərsiz və geniş yaradıcılıq diapazonuna malik olan Mir Cəlal müəllimin qələmə aldığı yetmişdən çox kitablarda, romanlarda, povestlərdə, orijinal hekayələrdə təbiət və folklor örnəkləri yetərincədir və bu əsərlər hər birisi ayrı-ayrılıqda həyat məktəbi, insanlıq dərsidir. Sanki bu əsərlərin hamısının xəmiri təbiətlə, folklorla yoğrulub, mayası isə kökdən, süddən, sudan, xalqına olan sonsuz sevgidən irəli gəlir. Elə bir əsəri yoxdur ki, orada atalar sözlərindən, el deyimlərindən, məsəllərdən, aforizmlərdən istifadə edilməsin,

elə bir əsəri yoxdur ki, o əsərdən həyat qoxusu, insanlıq ətri, humanizm tərəvəti hiss olunmasın. Əslində Mir Cəlal müəllimin həyat və yaradıcılığı min birdən də çox qapısı olub, sahili olmayan sirli-sehrli bir ümmanı xatırladır. Bu ümmana varmaq, o dəryadan nə isə götürməyi bacarmaq ancaq mahir qəvvaslara qismət olar, hər adi adama qismət olmaz. İstedadlı alim, publisist, məşhur televiziya tənqidçisi, professor Qulu Məhərrəmlinin bir sözü bu yerdə yada düşür. Qulu müəllim hələ on altı il bundan qabaq deyirdi ki, vətənimizin böyük oğlu, şərəfli, əxlaqlı bir nəsil qoyub gedən Mir Cəlal müəllim ədəbiyyatımızda yeni mərhələdir, onun yaradıcılığının tədqiqi isə böyük əhəmiyyət daşıyır. İndi həmin fikirlərin nə qədər böyük məna daşdığı göz önündədi. Doğrudan da ədəbiyyatda yeni iz açmaq, cəmiyyətdə bu qədər nüfuz qazanmaq, bu qədər tədqiq olunmaq hər kəsə qismət olmur Mir Cəlal müəllimə qismət olan kimi.

Mir Cəlal müəllimin yaradıcılığında atalar sözlərindən istifadə arealı çox genişdir. Bu gözəlliyi hiss etməmək, duymamaq, ləzzət almamaq mümkün deyil. Bu mənada ədibin hələ otuz yaşı olmamışkən qələmə aldığı "Bir gəncin manifesti" əsərinə nəzər salmaq kifayət edər. Əsərdə 2-ci fəsil "Qarışqa qanad gətirəndə ölümü yaxınlaşar" [1, s. 42], 3-cü fəsil "Arxalı köpək qurd basar" [1, s.53], 4-cü fəsil "Əsl dostları qılinc da ayıra bilməz" [1, s.81], 7-ci fəsil "Ölmək ölməkdir, xırıldamaq nə deməkdir" [1, s.116], 8-ci fəsil "İtə ataram, yada satmaram" [1, s.133], 11-ci fəsil "Yolçu yolda gərək" [1, s. 198], 16-cı fəsil "Yüz gün yaraq, bir gün gərək" [1, s.276], 17-ci fəsil "El gücü, sel gücü" [1, s.288], atalar sözləri ilə başlayır. Yaxud "Bir gəncin manifesti" əsərinin başlanğıcında Höteyə məxsus "Həyat və azadlıq, ancaq onlar üçün hər gün döyüşə gedən adamlara layiqdir" [1, s.15], 1-ci fəsildə "Bütün xoşbəxt ailələr bir-birinə bənzəyirlər, bədbəxt ailələrin isə hərəsi bir cür bədbəxtidir" (L.Tolstoy) [1, s.19], 6-cı fəsildə istifadə olunan "Həqiqətin gecəsi yoxdur, gecənin də həqiqəti var" [1, s.91] və bu kimi aforizmlər dediklərimizə əyani sübutdur.

"Bir gəncin manifesti" romanından bəzi nümunələrə diqqət edək: 1-ci fəslidə Mərdan Hacı İbrahimxəlilin dərslərini verib evə qayıdanda çoxdandı görmədiyi dostu Sureni görür. Nə qədər sevinirsə, bir o qədər də narahat olur. Və Surenə bir söz gəlməsin deyə vaxtın qorxulu, düşmənin güclü və kəmfürsət olduğunu xatırladaraq, "Ehtiyat igidin yaraşığıdır" deyib gecəyə kənddən çıxmağı məsləhət bilir. Yaxud "Oğul" hekayəsinin başlanğıcında ustadımız "Kölgədə bitən ağacın kölgəsi olmaz" atalar sözündən istifadə edir. Doğrudur əsərdə bu atalar sözü formaca bir qədər fərqli işlədilib, amma mənaca hər şey qaydasındadır. Bu deyim atalar sözləri kitablarında belə işlənir: "Kölgədə olanın kölgəsi olmaz". Əlbəttə belə misallar yetərincədir.

Mir Cəlal müəllimin əsərlərində folklorun istər, arxaik, istərsə də çağdaş janrlarından hamısına, məsələn, andlara, dualara, alqışlara, qarğışlara bol-bol

rast gəlmək olur. "Bir gəncin manifesti" romanının birinci fəslində Ağaməcid Baharı tut ağacında yerə endirə bilməyəndə ona söyür: - Demirəm düş, ay dul arvadın oğlu? yaxud Ağaməcid Baharı şirin dilə tutub aşağı yendirəndə, Ağaməcidin anası Qarınca xanım Baharı qulaqlayır: - Nə cürətlə ona sataşırsan, a qodux?! Yalan danışma itin küçüyü deyərək söyüşlər işlədirlər. Yaxud romanın üçüncü fəslində oxuyurur: Yassar yüzbaşı Ağə əl verib görüşmək istəyəndə bəy acıqlı-acıqlı ona deyir: A binamus oğlu binamus, utanmırsan, mənə əl də verirsən? Ay arvaddan əskik!təhqirlə cavab verir.

Mir Cəlal müəllimin əsərlərində elə deyimlər var ki, onlar atalar sözləri və məsəllər kitablarında olmasa da, atalar sözləri qədər müqəddəsdir. Güman edirik ki, nəşr edilən növbəti atalar sözləri kitablarında bu deyimləri görə biləcəyik. Məsələn, "Bir gəncin manifesti" romanında Mərdandan şikayət edilməsi barədə ərizə yazılması haqqında götür-qoy edilərkən Hacı İbrahim-xəlilin qardaşı oğlu Bala Əbülfət deyir: "Ay canım, ərizəni adamdan yazarlar, o nə itdir, əlindən ərizə yazıla? Kişi arvaddan şikayət eləməz, arvad kişidən şikayət edər". Göründüyü kimi, bu deyimi əslində hamımız atalar sözü kimi işlədirik.

Mir Cəlal müəllimin əsərləri gözəllik dünyasının sirli-sehirli qapılarının sayını müəyyən etməyə, o qapıları açmağa, "gözəllik" məğhumunun formuluunu müəyyən etməyəvə gözəlliyin tam və dürüst tərifini verməyə imkan verir. Mir Cəlal müəllimin əsərləri mümkünsüz olanın mümkün olmasını öz oxucusuna anladır və onun əsərlərini oxuyarkən elə mənzərələr, bəzəklər, naxışlar, baxışlar yaranır ki, bu duyğular həтта ağıllı olanın da aqlını alır. Fikir fikri, düşüncə düşüncəni, duyğu duyğunu, söz sözü çəkir. Oğul gərəkdir ki, bu gözəllikdən baş açsın, onun dadını, tamamı duyub hiss edib ləzzət alsın.

Bəlkə də yuxarıda qeyd etdiyimiz kimi hər kəlməsində dünya dahilərinin, məsələn alman şair və dramaturqu Yohann Volfqanq fon Höte, rus şairi və yazıçısı Nikolay Nikolayeviç Aseyev, alman şairi və jurnalisti Kristian İohan Henrix Heynekimi dahilərin aforizmlərindən məharətlə istifadə edən Mir Cəlal müəllim atalar sözlərini, el deyimlərini mükəmməl bilən söz və fikir adamı kimi özü də atalar sözlərinə və məsəllərinə həmişə əməl edib. Fikrimizcə dahiliyə gedən yol elə burdan başlayır. Gərək dediyin sözlə əməlin bir birini tamamlasın. Yoxsa hər şey yarımçıq qalır. Bir dəfə cavallığında bircins şalvar almışımı. Həyətdə düşməyiynən qələm dostlarının baməzə balaları professoru dövrəyə alırlar. Professor, çox mübarəkdir, hökmən yumaq lazımdır deyərək maşına əyləşib Bakı bağları tərəfə üz tuturlar. Mir Cəlal müəllim deyir ki, mənzil başına çatan kimi maşındakılar hərəsi bir tərəfə qaçdı. Mən də taksidə qabaqda oturmuşdum, gördüm tək qalmışam. O saat başa düşdüm ki, bunlar niyə aradan çıxıblar. Taksi də getməlidir, hər dəqiqə pul yazırdı o zaman taksilər. Nəisə pulu verib taksini yola salandan sonra uşaqlar hamısı peyda oldu. Mən də üstünü vurmam ki, elə belə olmalıdır. Yaxşı istirahət edəndən sonra

axşam evə qaydanda yenə istədilər məni maşının qabağında oturdalar. Nə qədər elədilər, dedim ki, olmaz. Gözlərimə gün düşür. Qayıtdılar ki, professor, indi gün var, gün çoxdan batıb. Qayıtdım ki, yox, gözümə gün düşür, kişinin sözü bir olar. Nəisə onlardan biri qabaqda oturdu, mənzil başına çatanda da pulu verdi və hesab oldu bir-bir.

İndinin özündə də Mir Cəlal müəllimin aforizmlərindən istifadə edənlər çoxdur. Çox böyük müəllimimiz tələbələrinə deyərmiş: "Hər gün yazın, çox yazın, çoxu ixtisar etmək olur, azı yox". Bu məqalənin müəlliflərindən biri olan X.Məmmədov qeyd edir ki, təzə şeir yazanda istiyirdim ki, yaxşı şeir yazam. Görürdüm alınmır. Sonra Mir Cəlal müəllimin bu aforizmi köməyimə gəldi. Başladım gündə yazmağa. Elə olurdu gündə, iyirmi, otuz şeir yazırdım. Sonra gördüm ki, aha deyəsən yavaş-yavaş babat şeirlər yaranır. Mir Cəlal müəllimin bir aforizmi də heç zaman yadımdan çıxmır. Ustadımız deyərmiş ki, "Uşaq pis söz danışanda ağzını sabunla yuyun". Doğrudur, tez-tez olmasa da arada bir belə bir el deyimi eşidirik. Görürsən deyirlər ki, "Pis söz danışan uşağın ağzını sabunla yuyarlar". Düzü neçə dəfə kitabları çox araşdırmışam, amma mənbələrdə belə bir el deyiminə rast gəlməmişəm. Amma sonralar mütaliə edəndən sonra gördüm ki, bu el deyiminin müəllifi bizim Mir Cəlal müəllim imiş. Bizə elə gəlir ki, əsl atalar sözüdür. Atalar sözü necə olmalıdır ki?

Azərbaycanın bəxtinə elə düşüb ki, xalqımız həmişə düşmənlərin əhatəsində, qan-qada, savaş, müharibə içində yaşayıb. Düzdür, arada bir nisbi sakitlik olsa da, başımıza gələnləri hamımız yaxşı xatırlırıq. Mir Cəlal müəllimin müharibə ilə bağlı bir aforizmi indi də öz orijinallığını saxlamaqdadır. İmam övladı olan Mir Cəlal müəllim deyərmiş ki, "müharibə yataq xəstəliyindən bətərdi". Bu fikrin indi nə qədər doğru olduğunu gözlərimizlə görürük.

Mir Cəlal müəllimin bütün əsərləri tərbiyəvi xarakterə malikdir. Ana obrazına diqqət etmək istərdik. Təsəvvür edin, müharibə gedir, düşmən qorxusu bir yana, aclıq insanları məhv edir, ana son ümidi olan xalçanı bazara çıxarıb satmaq istiyir. Elə bu anda həmin səmtə bir əcnəbi gəlib xalçanı almaq istədiyini deyir. Kim olsa sevinər ki, nə yaxşı malım satıldı. Amma bir tikə çörəyə möhtac olan ana qürurunu sındırmır və "itə ataram, yada satmaram" deyərək xalçanı satmaqdan imtina edir. Bu məqamda "adam ölər, ac qalar amma varını, malını, əmlakını, yurdunun bir daşını da yada satmaz" kimi tərbiyəvi fikirlər gözlərimiz önündə canlanır. Gəlin etiraf edək ki, bunu heç kim yox, yalnız azərbaycanlı anası edə bilər və belə bir obrazı yaratmaq məhz ömrünün sonunacan ədəbiyyatımızın nazıyla oynayan Mir Cəlal müəllimə nəsib olub.

Mir Cəlal müəllim inanılmaz dərəcədə həssas, qayğıkeş, təmənnəsiz və sadə adam olub. Deyilənlərə görə bir gün auditoriyada mürgüləyən uşaqdan "yuxun gəlir, ay oğul?" deyə soruşur. Biləndə ki, həmin tələbə kirayədə qaldığı otaqdan çıxarılıb və keçən gecə vağzalda gecələyib, elə həmin gün məsələni rektor səviyyəsində həll edərək o tələbəyə yataqxanada yer düzəldir. Gəlin

səmimi deyək: indi belə müəllimlərimiz varmı? Bir mənalı olaraq biz "yox" cavabını veririk. Yəqin ki, sizlər də bizimən razılaşarsınız.

Mir Cəlal müəllimin əsərlərində dolğun təsvirləri, canlı lövhələri xatırladan təbiət cizgiləri o qədər ustalıqla, zövqlə, incəliklə, olduğu kimi yazılıb ki, oxucu özünü sanki həmin mühitdə hiss edir. Bu təsvirlərdən birinə diqqət edək: "Səhər yenidən açılmışdı. Yağışlı bir gün idi. Elə yağırı, deyəsən, göydən yerə dolça ilə su tökülür. Navalçalar kran kimi işləyir, küçələrdən su gedirdi. Üfəqlər elə qaralmışdı, deyərdin bu hava daha açılmaz. Rütubətli ağır havada hər şey bomboz, kədərli idi. Hələ sönməyən lampalar limona bənzəyirdi. Adamlar yerə baxır, yeyin ötür, bir-birini basıb tramvaylara doluşurdular. Cəld ötən çətirli qadınlar səyyar çadır kimi görünürdü. Yer, səma qazan kimi pıq-pıq qaynayır" [4]. İndi belə təsvirdən, belə bir gözəllikdən necə zövq almayasan, necə büllurlaşmayasan? İstər-istəməz bir sual hər kəsi düşündürə bilər: Görəcəm Mir Cəlal müəllim bu zirvələri necə fəth eliyib? Axı o zaman onun köməyinə gələn bir yaxın adamı da yox idi? Bizə el gəlir ki, bu uğurların əsas səbəbi böyük ədibimizin sözün və istedadının gücünə güvənməyindən irəli gəlir. Yoxsa bu qədər uğur qazanmaq mümkün olmazdı. Yaxud bu təsvirə diqqət edək: - "Dərə nə dərə! Elə bil böyük dənizləri dolduran çayların hamısı buradan axıb ötmüşdü. Çılpaq, uca, müdhiş qayalar tərtemiz, bomboz. Fikir edirsən ki, bədəni çölə çıxmış yerdir. Dərənin tərkindən, göz işləyən yerdən parıltı gəlir, ancaq su görünmür. Sarıköynəklər, qaranquşlar qayalar arasında oynayırlar, kollar arasında itirlər". Hər biri orijinal rəsm əsərlərini xatırladan bu duyğuları tabloları köçürən lazımdı bu yerdə.

Açığını deyək ki, bu cür canlı təbiət lövhəsi yaratmaq çox çətindir. Bəlkə də heç mümkünə deyildir, çünki bu cür təsvir yer adamına aid ola bilməz. Amma bunu Mir Cəlal müəllim bacarıb. Səbəbi də odur ki, o, yer adamı deyil. Elə ona görə ona "Allah adamı" və ya "Göylər adamı" deyirlər. Onu da qeyd edək ki, yaxşı əsərləri, şeirləri Allah yazdırır.

Mir Cəlal müəllimin müdrik kəlamları yetərincədir: Çörək elə şeydir, tülkünü aslan edir, aslanı tülkü; Kölgədə bitən ağacın kölgəsi olmaz; Bəzi ulduzlar kiçik olduqları üçün yox, yüksəkdə olduqları üçün görünmürlər; Azadlıq verilməz, alınar; Azadlığı qorumaq – onu fəth etmək qədər müqəddəsdür; Zəncirləri qırmaq üçün əql gücü də, əl gücü də işlətmək lazımdır; İtən hörməti qapı-qapı gəzib dilənmək olmaz; Subaylıq – sonsuzluqdur [3, s. 3-4] və s.

Sona yaxınlaşmaq ərəfədə bir şeyə təəssüflənirik ki, Mir Cəlal müəllimin bütün əsərləri hamısı bizə gəlib çatmayıb. Məsələn, böyük ədibimizin 1928-ci ildə yazdığı və "Qızıl Gəncə" qəzetində çap otirdiyi "Müəllim" əsəri yoxdur [2, s.3].

Sonda isə qeyd edək ki, XX əsr milli ədəbi-bədii fikir tarixinin görkəmli nümayəndəsi, Azərbaycan elminin, həm də ədəbiyyatının həm inkişafında, həm

də onun məzmunca zənginləşməsində təkrarsız və əvəzsiz xidmətləri olan nistedadlı ədib, qüdrətli qələm sahibi, fədakar maarif xadimi, müdrik alim, işıqlıadam, nur çeşməsi, Allah adamı, imam övladı, sönməyən ulduz, göylər adamı, yaxşı kişi, ləyaqətli insan, xalqının ürəyində daim yaşayan şəxsiyyət, amma bununla belə heç bir fəxri adı olmayan əbədiyaşar Mir Cəlal müəllimən əsası xoşbəxt adamdır. Çünki xoşbəxt o kəsdir ki, özündən sonra onun ocağını yandıran, odunu, közünü sönməyə qoymayan, ideyalarını layiqincə davam etdirən, sonrakı ömrünü pöhrələri yaşadan Arif Paşayev, Hafiz Paşayev kimi oğulları, Mehriban Əliyeva, Nərgiz Paşayeva kimi nəvələri, Arzu, Leyla və Heydər kimi nəticələri var. Bu yerdə böyük ədibimizin indi də dillər əzbəri olan bu kəlamı istər-istəməz yada düşür. Mir Cəlal müəllim deyərmiş ki, "həyatımda yaratdığım ən böyük əsər ailəmdir" [5, s.9]. Bütün bu qeyd edilənlərdən belə bir nəticəyə gəlmək olur ki, heç bir zaman yadımızdan çıxmayan, qəlbi, ruhu, ideyaları, tövsüyləri ürəyimizdə, qəlbimizdə yaşayan, əsərlərindən hər zaman bəhrələndiyimiz üçün Mir Cəlal müəllim həm də bizim müasirimizdir. Çünki o, həmişə bizimlədir.

Ədəbiyyat

1. Mir Cəlal. Seçilmiş əsərləri. II kitab. Bakı, Çarşıoğlu, 200. 468 s.
2. Abdullayeva F. Filosof, alim, yazıçı və müəllim. Mədəniyyət qəzeti, 12 aprel 2008-ci il, 3 s.
3. Əbədiyaşar şəxsiyyət Mir Cəlal Paşayev – 115 (Daycest), Bakı, 2023. 26 s.
4. Eminov A. Mir Cəlal nəsrində təbiət: dolğun təsvirlər, canlı lövhələr. 525-ci qəzet.- 2022. - 16 aprel.- 18 s.
5. Nəcəfxanlı Ə. Mir Cəlal – böyük insan, böyük ədib, böyük müəllim. Xalq qəzeti. - 2022. - 26 aprel. - № 86. – 9 s.